

Bezpieczeństwo ekologiczne jako element bezpieczeństwa narodowego RP

1. Wprowadzenie

Jednym z podstawowych zagadnień związanych ze współczesną polityką ekologiczną jest próba łączenia rozwoju społeczno-gospodarczego z równoczesną ochroną środowiska naturalnego. Zauważalne w ostatnich latach znaczne tempo zmian, wywołane przede wszystkim dużym postępem technologicznym oraz szybkim wzrostem populacji, przyczyniło się do znacznego pogorszenia stanu środowiska naturalnego, skażenia wielu ekosystemów, a przy tym wystąpienia zagrożeń o charakterze ekologicznym². Wyczerpywanie się zasobów nieodnawialnych surowców, klęski żywiołowe, zanieczyszczenia oraz awarie przemysłowe, jądrowe i transportowe negatywnie wpływają na jakość życia i zdrowie ludzi, a w dalszej konsekwencji mogą stanowić poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa.

W ostatnich latach coraz częściej w strategiach bezpieczeństwa państw poruszana jest problematyka związków między zagrożeniami naturalnymi a bezpieczeństwem narodowym. Niezbędne staje się w tym kontekście eliminowanie zagrożeń o charakterze ekologicznym oraz zapobieganie negatywnym konsekwencjom rozwoju cywilizacyjnego³.

Powyższej problematyce odpowiada pojęcie bezpieczeństwa ekologicznego. Obejmuje ono przy tym działania nakierowane na różnorodne dziedziny życia społecznego, gospodarczego oraz politycznego. Celem niniejszej pracy jest naszkicowanie pojęcia bezpieczeństwa ekologicznego, a także przedstawienie go w kontekście założeń dotychczas przyjętych Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej.

1 Uniwersytet w Białymstoku.

2 J. Bredo, *Zrównoważony rozwój. W stronę życia w harmonii z przyrodą*, Sopot 2006, s. 7.

3 K. Brendzel-Skowera, *Bariery w realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju w Polsce*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” Uniwersytet Rzeszowski, Zeszyt Nr 14, Rzeszów 2009, s. 102.

2. Istota bezpieczeństwa ekologicznego – zarys problematyki

Bezpieczeństwo ekologiczne, zwane również bezpieczeństwem środowiskowym, jest zjawiskiem złożonym i wieloznacznym, które w nauce jest definiowane w różnorodny sposób. Należy do zagadnień, których treść, charakter i zakres podlega w dużym stopniu zdynamizowanym stosunkom społecznym, oraz jest uwarunkowane od aktualnej sytuacji politycznej.

Zgodnie z definicją wypracowaną przez M. Pietrasia bezpieczeństwo ekologiczne to „taki stan stosunków społecznych, w tym treści, form i sposobów organizacji stosunków międzynarodowych, który nie tylko ogranicza i eliminuje zagrożenia ekologiczne, lecz także promuje pozytywne działania, umożliwiając realizację wartości istotnych dla istnienia i rozwoju narodów i państw”⁴. Profesor Bartosz Rakoczy bezpieczeństwo ekologiczne rozumie „jako uzyskanie takiego stanu środowiska, który pozwala na bezpieczne przebywanie w tym środowisku i umożliwia korzystanie z tego środowiska w sposób zapewniający rozwój człowieka”⁵.

Jednocześnie bezpieczeństwo ekologiczne może być również utożsamiane z umownym systemem „jednostek i instytucji wykonawczych połączonych jednolitym celem, zbiorami zadań itp., którego funkcjonowanie powinno przynieść pożądane efekty w wypadku różnorodnych zagrożeń bez względu na to, czy będą to zagrożenia pokoju, czy okresu wojny”⁶. Bezpieczeństwo ekologiczne jest zatem kształtowaniem stosunków naturalnych i społecznych w biosferze Ziemi, które uwzględnia konieczność wypracowania właściwych warunków życia dla całej ludzkości, biorąc zarazem pod uwagę podstawy życia na naszej planecie⁷. Bezpieczeństwo ekologiczne należy więc wiązać ze stanem środowiska naturalnego, które jest wolne od zagrożeń naruszających równowagę występujących w nim ekosystemów i biosfery.

W próbach definiowania pojęcia bezpieczeństwa ekologicznego można wyróżnić dwa podejścia – pozytywne i negatywne. W płaszczyźnie pozytywnej oznacza ono przeciwdziałanie powstawaniu zagrożeń w sferze środowiska naturalnego. Tak rozumiane bezpieczeństwo ekologiczne podkreśla ogromną rolę prewencji, myślenia perspektywicznego i współpracy międzynarodowej w wypracowywaniu norm służących stabilizacji stanu środowiska naturalnego. Kładzie się tutaj jednocześnie nacisk na zasadę przezorności. W aspekcie negatywnym bezpieczeństwo ekologiczne jest zaś stanem, w którym dąży się do wyeliminowania już występujących zagrożeń dla środowiska przyrodniczego.

4 M. Pietraś, *Bezpieczeństwo ekologiczne w Europie. Studium politologiczne*, Lublin 2000, s. 85.

5 B. Rakoczy, *Wybrane problemy prawa leśnego*, Warszawa 2011, s. 14.

6 S. Śladkowski, *Bezpieczeństwo ekologiczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 10.

7 M. Niedziółka, *Nowe wyzwania ekologiczne w dobie globalizacji*, [w:] J. Buczińska, M. Górski, M. Niedziółka, R. Stec, D. Strus, *Administracja publiczna – człowiek a ochrona środowiska: Zagadnienia społeczno-prawne*, Warszawa 2011, s. 213.

Problematykę bezpieczeństwa ekologicznego można również rozpatrywać poprzez pryzmat sfery społecznej, politycznej i naukowej. W takim ujęciu będzie ono chociażby oznaczało relację człowiek – środowisko naturalne, gdzie jego zadaniem będzie stworzenie warunków odpowiednich do życia⁸.

Wśród najważniejszych rodzajów bezpieczeństwa ekologicznego, według kryterium przedmiotowego, wyróżnia się m.in. bezpieczeństwo biologiczne⁹, chemiczne, techniczno-technologiczne, sanitarne¹⁰, weterynaryjne¹¹, emisyjne¹², imisyjne¹³, jądrowe, przyrodnicze (w tym bezpieczeństwo gatunkowe i bezpieczeństwo ekosystemów), powodziowe czy też epidemiczne¹⁴.

3. Podstawy prawne bezpieczeństwa ekologicznego w Polsce

Kwestie związane z zagrożeniem bezpieczeństwa ekologicznego są uregulowane w szeregu różnych dokumentów zarówno o zasięgu krajowym, unijnym, jak i międzynarodowym. Podstaw bezpieczeństwa ekologicznego w Polsce należy dopatrywać się w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku¹⁵, która w art. 74 ust. 1 zobowiązuje władze publiczne do prowadzenia polityki, która zapewni bezpieczeństwo ekologiczne obecnym i przyszłym pokoleniom¹⁶. Należy jednak zaznaczyć, iż Konstytucja RP nie zawiera definicji bezpieczeństwa ekologicznego oraz nie precyzuje, jakie konkretnie działania w tym zakresie ciążyą na władzy publicznej¹⁷.

Doprecyzowanie kwestii związanych z bezpieczeństwem ekologicznym Polski znajduje się w polskiej polityce ekologicznej, której podstawy przyjęcia są zawarte w przepisach ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska¹⁸. Artykuł 13 p.o.ś., cel polityki ekologicznej państwa określa jako „stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska”. Natomiast zgodnie z art. 14 ust. 1 p.o.ś. polityka ekologiczna państwa, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- 8 A. Piziak-Rapacz, *Zarządzanie bezpieczeństwem energetycznym Polski a ekologia*, „Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka” 2013, nr 1, s. 48.
- 9 W nauce można spotkać się z poglądem, iż w ujęciu szerokim jest nim przede wszystkim ochrona różnorodności biologicznej, zaś w ujęciu wąskim – ochrona gatunku *Homo sapiens*. W zakresie bezpieczeństwa biologicznego mieści się również problematyka związana z klonowaniem oraz genetycznie zmodyfikowanymi organizmami (GMO).
- 10 Jest związane ze związkiem występującym między stanem środowiska naturalnego a zdrowiem ludzkim.
- 11 Dotyczy stanu zdrowia zwierząt i związanych z tym zagrożeń.
- 12 Wyznacza bezpieczne dla środowiska naturalnego limity emisyjne.
- 13 Dotyczy jakości środowiska.
- 14 M. Bar, Z. Bukowski, J. Jerzmański, S. Urban, *Leksykon prawa ochrony środowiska*, Warszawa 2012, s. 18-19.
- 15 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483), dalej jako Konstytucja RP.
- 16 Szerzej: M. Górski (red.), *Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2009.
- 17 A. Surówka, *Bezpieczeństwo ekologiczne a gospodarowanie odpadami w świetle prawa konstytucyjnego*, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2012, nr 4, s. 152.
- 18 Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627).

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Jednocześnie art. 14 ust. 2 stanowi, iż politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata. Dotychczas w Polsce przyjęto kilka tego typu dokumentów: 1) Politykę Ekologiczną Państwa z 1990 roku, 2) II Politykę Ekologiczną Państwa na lata 2001-2010, 3) Politykę Ekologiczną Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010, 4) Program Wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002-2010 oraz 5) Politykę Ekologiczną Państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.

Dodatkowo wiele kwestii istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa ekologicznego Polski zostało uregulowanych w aktach prawnych o randze ustawowej. Należą do nich m.in.: 1) ustawa z dnia 22 czerwca 2001 roku o organizmach genetycznie zmodyfikowanych¹⁹, 2) ustawa z dnia 11 maja 2001 roku o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia²⁰, 3) ustawa z dnia 23 sierpnia 2001 roku o środkach żywienia zwierząt, 4) ustawa z dnia 6 czerwca 2002 roku – Prawo własności przemysłowej oraz 5) ustawa z dnia 28 grudnia 2000 roku o obrocie z zagranicą towarami i technologiami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa itd.

Dodatkowo Polska ze względu na członkostwo w Unii Europejskiej jest zobowiązana do uwzględniania w swoim porządku prawnym unijnej polityki ekologicznej, a także regulacji UE w kwestii bezpieczeństwa ekologicznego.

Warto również zaznaczyć, że problematyka bezpieczeństwa ekologicznego z racji na swój globalny charakter wiąże się z szeroko zakrojoną współpracą międzynarodową. W jej efekcie przyjęto szereg dokumentów normujących opisywane w pracy zagadnienie. Wśród najważniejszych dokumentów należy wymienić m.in.:

- Konwencję Genewską o zakazie używania technicznych środków oddziaływania na środowisko w celach militarnych lub jakichkolwiek innych celach wrogich z 1977 roku;
- Układ o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej z 1968 roku²¹;
- Konwencję Wiedeńską o wczesnym powiadamianiu o awarii jądrowej z 1986 roku²²;

19 Dz.U. z 2001 r. Nr 76, poz. 811.

20 Dz.U. z 2001 r. Nr 63, poz. 634.

21 Układ został przez Polskę przyjęty i ratyfikowany w 1969 roku.

22 Polska przyjęła i ratyfikowała Konwencję 22 stycznia 1988 roku.

- Konwencję Wiedeńską o pomocy w przypadku awarii jądrowej lub zagrożenia radiologicznego z 1986 roku²³;
- Konwencję o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych (Konwencja Bazylejska) z 1989 roku;
- Protokół Bazylejski – Protokół w sprawie odpowiedzialności za szkody środowiskowe, przyjęty na V Konferencji Stron Konwencji w 1999 roku;
- Protokół w sprawie bezpieczeństwa biologicznego z 2000 roku. W Polsce został ratyfikowany w 2003 roku;
- Konwencję Helsińską w sprawie transgranicznych skutków awarii przemysłowych (Konwencja Awaryjna) z 1992 roku²⁴;
- Konwencję o zakazie rozwoju, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz zniszczenia jej zapasów sporządzona w Paryżu z 1993 roku²⁵;
- Konwencję w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych (Konwencja Sztokholmska) z 2001 roku.

Analizując powyżej wymienione umowy, można zauważyć, iż współpraca międzynarodowa skupia się przede wszystkim na energii jądrowej, transgranicznym przepływie zanieczyszczeń powietrza, przemieszczania się odpadów i zanieczyszczenia wód granicznych, odpowiedzialności za szkody środowiskowe oraz przeciwdziałaniu skutkom ewentualnych awarii przemysłowych i transportowych.

4. Bezpieczeństwo ekologiczne w polskich strategiach bezpieczeństwa narodowego

Problematyka bezpieczeństwa ekologicznego pojawiała się w strategiach bezpieczeństwa narodowego kilkakrotnie. Strategie bezpieczeństwa narodowego są dokumentami, które w syntetyczny sposób przedstawiają kierunki polityki bezpieczeństwa państwa²⁶. Dotychczas tego typu strategie w Polsce przyjęto w 2003, 2007 i 2013 roku²⁷.

Ujmowanie zagadnień związanych z ochroną środowiska naturalnego w tego typu dokumentach wynika z podejścia do zagadnienia bezpieczeństwa ekologicznego jako elementu bezpieczeństwa narodowego państwa, czyli stanu umożliwiają-

23 Polska przyjęła i ratyfikowała Konwencję w 1988 roku.

24 Polska ratyfikowała Konwencję 21 sierpnia 2003 roku, a jej postanowienia weszły w życie na mocy ustawy w 2004 roku.

25 Polska przyjęła i ratyfikowała Konwencję 27 lipca 1995 roku.

26 S. Koziej, Strategie Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2003 i 2007 r., Warszawa 2008, <http://www.koziej.pl> (14.05.2014).

27 Podobny charakter miał również przyjęty w 1992 r. dokument „Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa”, „Polityka bezpieczeństwa i strategii obronnej RP” z 2 listopada 1992 r., Strategia Obronności RP z 2000 r. oraz Strategia Obronności RP z 2009 r.

cego „optymalny rozwój państwa, który umożliwi zabezpieczenie interesów i potrzeb obywateli (narodu) oraz pomyślną realizację wszelkich celów państwa”²⁸. Zagrożenia ekologiczne mieszczą się bowiem w kategorii czynników pozamilitarnych mających charakter wewnętrzny negatywnie oddziałujący zarówno na stan bezpieczeństwa państwa, jak i bezpieczeństwa obywateli²⁹.

W strategiach bezpieczeństwa narodowego RP przyjętych w 2003 i 2007 roku istotną grupę niebezpieczeństw stanowiły zagrożenia o charakterze ekologicznym, takie jak: degradacja środowiska naturalnego (zwłaszcza w najbliższym otoczeniu Polski), katastrofy ekologiczne, awarie elektrowni atomowych i zakładów chemicznych, katastrofy transportowe z niebezpiecznymi materiałami, wielkie zanieczyszczenia atmosfery i wody, skażenia wód powierzchniowych i gleby przez odpady radioaktywne, zanieczyszczenia powietrza przez związki metali ciężkich, siarki i dwutlenku węgla³⁰.

W strategii bezpieczeństwa z 2003 roku, która została przyjęta na posiedzeniu Rady Ministrów 22 lipca 2003 roku, kwestie związane z bezpieczeństwem ekologicznym były jedynie zasygnalizowane. Pośrednio był im poświęcony rozdział czwarty – *Gospodarze podstawy bezpieczeństwa państwa*, który zawierał postanowienia dotyczące środowiska naturalnego. W strategii bezpieczeństwa z 2003 roku przyjęto, iż w celu zagwarantowania bezpieczeństwa ekologicznego Polska powinna w działaniach na rzecz ochrony środowiska kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju. Dzięki temu możliwe będzie zachowywanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w biosystemie. Jednocześnie zapowiedziano wdrażanie systemu bezpieczeństwa biologicznego oraz dalszy udział Polski we współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony środowiska. Tym samym wspomniana strategia podkreślała wpływ czynników pozamilitarnych – m.in. ekonomicznych, społecznych i ekologicznych, na kwestie związane z bezpieczeństwem państwa.

Szczegółowe kwestie związane z bezpieczeństwem państwa precyzowała Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, przyjęta przez Radę Ministrów na posiedzeniu z 5 listopada 2007 roku. Jak wynika z dokumentu – Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2007 roku, bezpieczeństwo ekologiczne państwa sprowadza się przede wszystkim do zapewnienia „obywatelom warunków do lepszego życia w zdrowym środowisku poprzez ochronę przyrody, w tym stymulowanie procesów zrównoważonego rozwoju”³¹. W analizowanym

28 M. Ciszek, *Bezpieczeństwo ekologiczne i zrównoważony rozwój w aspekcie Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, „Studia Ecologiae et Bioethicae” UKSW, t. X, Nr 1, Warszawa 2012, s. 32.

29 M. Ciszek, *Bezpieczeństwo ekologiczne jako element bezpieczeństwa narodowego (państwa)*, [w:] R. Droba, A. Bobryk, M. Jakubiak (red.), *Młodzież akademicka w kreowaniu nauki*, Siedlce 2008, s. 33-36.

30 S. Koziej, op. cit.

31 Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2007, s. 19, <http://www.bbn.gov.pl/download/1/1048/SBNRP.pdf> (3.05.2014).

dokumencie podkreślana jest konieczność pełnego wdrożenia zasad unijnej polityki ekologicznej, zwłaszcza w kontekście zupełności i stabilności regulacji prawnych. Dużą rolę przypisuje się również monitoringowi i kontroli stanu środowiska naturalnego, działaniom edukacyjnym oraz opracowywaniu i realizowaniu przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska³². Podobnie jak w przypadku strategii bezpieczeństwa z 2003 roku, uwypatniona została potrzeba realizacji i uwzględniania w większości działań zasady zrównoważonego rozwoju.

Szczególnie ważnymi zadaniami stojącymi przed Polską w kontekście bezpieczeństwa ekologicznego jest poprawa czystości wód, zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza, zapobieganie degradacji gleb, ograniczanie ryzyka wystąpienia katastrof ekologicznych, także minimalizacja ich skutków poprzez rozwój ratownictwa chemicznego i ekologicznego. Finansowanie działań w tym zakresie zostanie określone w Polityce Ekologicznej Państwa w realizacji wymienionych zadań miała pomóc kompleksowa polityka ekologiczna zgodna z postanowieniami UE w tym zakresie oraz prowadzona z wykorzystaniem środków krajowych i pochodzących z UE. Niezbędny jest przy tym rozwój służb reagowania kryzysowego i ochrony ludności, m.in. na skutek rozbudowy ich struktur, oraz wprowadzenie odpowiednich uregulowań prawnych.

Ponadto zgodnie z Białą Księgą Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej podstawowymi działaniami dążącymi do poprawy jakości środowiska powinny być³³:

- redukcja emisji dwutlenków węgla, siarki i azotu oraz pyłu drobnego przy wytwarzaniu energii;
- rozwój odnawialnych źródeł w Polsce;
- podjęcie działań służących przygotowaniu do wdrożenia technologii wychwytywania i przechowywania dwutlenku węgla;
- poprawa jakości stanu wód poprzez dokończenie programu budowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych dla aglomeracji w ramach unijnego Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko;
- opracowanie dla każdego dorzecza planu gospodarowania wodami; przygotowanie programu wodno-środowiskowego kraju;
- ograniczenie zanieczyszczenia powodowanego przez substancje niebezpieczne pochodzące ze źródeł przemysłowych;
- zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych;
- zwiększenie do ponad 50% ilości odzyskiwanych odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych;

32 Ibidem.

33 Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, s. 189, <http://www.spbn.gov.pl/> (2.05.2014).

- wypracowanie efektywnego systemu nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek;
- usuwanie polichlorokwów bifenylu z transformatorów i innych urządzeń oraz usuwanie azbestu.

Natomiast w kwestiach związanych z działaniami prewencyjnymi główny nacisk powinien zostać położony na: 1) monitoring skażeń powietrza, wód i gleby oraz prowadzenie doraźnych badań kontrolnych i pomiarowych; 2) informowanie ośrodków decyzyjnych i ludności o skażeniach, a także alarmowanie w razie szczególnego zagrożenia; 3) likwidacja skutków zagrożeń w ramach akcji ratowniczych; 4) działalność profilaktyczna i edukacyjna z zakresu zagrożeń związanych z niebezpiecznymi substancjami, oraz 5) przedsięwzięcia przywracające środowisko do stanu naturalnego³⁴.

W najnowszej strategii bezpieczeństwa narodowego, czyli w Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 przyjętej w 2013 roku, z racji na jej zintegrowanie z innymi strategiami rozwojowymi wyłączono z jej zasadniczego zakresu tematycznego większość zagadnień związanych z bezpieczeństwem ekologicznym.

5. Podsumowanie

Reasumując, dokonujące się na przestrzeni ostatnich lat zmiany w życiu społeczno-gospodarczym w Polsce, przyniosły szereg nowych zagrożeń, w tym również zagrożenia ekologiczne³⁵. Coraz częściej w związku z tym zwraca się uwagę na zagadnienie bezpieczeństwa ekologicznego jako jeden z elementów bezpieczeństwa państwa. W Polsce problematykę bezpieczeństwa ekologicznego reguluje przede wszystkim Konstytucja RP z 1997 roku, która zawiera szereg regulacji odnoszących się do zagadnień związanych z ochroną środowiska oraz zadań administracji publicznej w tym zakresie. Pojęcie to doprecyzowuje Prawo ochrony środowiska oraz przyjęte na jego podstawie Polityki Ekologiczne Państwa. Jednocześnie podkreśla się w tym zakresie istotny związek pomiędzy kwestią bezpieczeństwa ekologicznego a konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5 Konstytucji RP). Ponadto, należy stwierdzić, iż zagadnienie bezpieczeństwa ekologicznego pojawiało się w kolejnych strategiach dotyczących bezpieczeństwa narodowego.

34 Ibidem.

35 J. Stańczyk, *Nowe wyzwania i zagrożenia dla bezpieczeństwa i pokoju oraz strategie i sposoby ich rozwiązywania*, [w:] R. Rosa (red.), *Edukacja dla bezpieczeństwa i pokoju w obliczu wyzwań XXI wieku. Część I. Filozoficzne i teoretyczne aspekty bezpieczeństwa i pokoju*, Siedlce 2001, s. 17-20.

Literatura

- Bar M., Bukowski Z., Jerzmański J., Urban S., *Leksykon prawa ochrony środowiska*, Warszawa 2012.
- Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013.
- Brendzel-Skowera K., Bariery w realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju w Polsce, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy” Uniwersytet Rzeszowski, Zeszyt Nr 14, Rzeszów 2009.
- Ciszek M., Bezpieczeństwo ekologiczne i zrównoważony rozwój w aspekcie Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, „Studia Ecologiae et Bioethicae” UKSW, t. X, Nr 1, Warszawa 2012.
- Ciszek M., Bezpieczeństwo ekologiczne jako element bezpieczeństwa narodowego (państwa), [w:] R. Droba, A. Bobryk, M. Jakubiak (red.), *Młodzież akademicka w kreowaniu nauki*, Siedlce 2008.
- Górski M. (red.), *Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2009.
- Niedziółka M., Nowe wyzwania ekologiczne w dobie globalizacji, [w:] J. Bucieńska, M. Górski, M. Niedziółka, R. Stec, D. Strus, *Administracja publiczna – człowiek a ochrona środowiska: Zagadnienia społeczno-prawne*, Warszawa 2011.
- Pietras M., *Bezpieczeństwo ekologiczne w Europie: studium politologiczne*, Lublin 2000.
- Piziak-Rapacz A., *Zarządzanie bezpieczeństwem energetycznym Polski a ekologia*, „Bezpieczeństwo. Teoria i praktyka” 2013, nr 1.
- Rakoczy B., *Wybrane problemy prawa leśnego*, Warszawa 2011.
- Stańczyk J., Nowe wyzwania i zagrożenia dla bezpieczeństwa i pokoju oraz strategie i sposoby ich rozwiązywania, [w:] R. Rosa (red.), *Edukacja dla bezpieczeństwa i pokoju w obliczu wyzwań XXI wieku. Część I. Filozoficzne i teoretyczne aspekty bezpieczeństwa i pokoju*, Siedlce 2001.
- Surówka A., Bezpieczeństwo ekologiczne a gospodarowanie odpadami w świetle prawa konstytucyjnego, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2012, nr 4.
- Śladkowski A., *Bezpieczeństwo ekologiczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004.
- Wierzbowski B., Rakoczy B., *Podstawy prawa ochrony środowiska*, Warszawa 2007.

Źródła prawa

- II Polityka Ekologiczna Państwa – dokument przyjęty przez Radę Ministrów w czerwcu 2000 r. i Sejm RP w sierpniu 2001 r.

Źródła internetowe

- Koziej S., *Strategie Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2003 i 2007 r.*, Warszawa 2008, <http://www.koziej.pl>
- Poskrobko T., *Zarządzanie bezpieczeństwem ekologicznym w Polsce 2007*, <http://www.kee.ae.wroc.pl>